

Asia: VN/35022/2022

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähkölaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Helen Oy:n lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle takautuvasti maksettavaa sähköhyvitystä sekä sähkölaskujen maksuaikojen pidennystä koskevaksi lainsäädännöksi

Helen kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja toteaa seuraavaa. Lähtökohtaisesti Helen näkee, että kasvaneiden sähkölaskujen takia heikoimmassa asemassa olevia tuetaan valtion toimesta, eikä sosiaaliturvan maksamista pitäisi siirtää uutena velvollisuutena sähköyhtiöille. Sen pitäisi pysyä viranomaisilla käyttäen tavanomaisia sosiaaliturvan prosesseja ja kanavia. Ehdotettu malli olisi erittäin vaikea toteuttaa virheettömästi ja sekoittaisi kaikkien asiakkaiden laskutusta. Esityksen mukainen aikataulu on lähes mahdoton, koska yhtiöiden tietojärjestelmiä ei ole rakennettu tähän tarkoitukseen, joten hyvitystä varten olisi rakennettava aivan uusia toiminnallisuuksia. Lisäksi Datahubin kehitys on vielä kesken, joten vaadittavia tietojärjestelmämuutoksia on todennäköisesti haastava toteuttaa puuttumatta myös Datahubin aikatauluihin.

1. Toteutuksen työmäärä ja kustannukset olisivat erittäin merkittävät

Esityksen mukaan sähköyhtiölle tulisi sähköhyvityksestä sekä maksuajan pidentämisestä merkittävää hallinnollista taakkaa sekä lisäkustannuksia. Nämä muodostuisivat tietojärjestelmä uudistusten ja lisääntyneen asiakaspalvelu- ja hyvityskäsittely tarpeen kautta. Mittavien järjestelmämuutosten lisäksi yhtiöihin tarvittaisiin merkittävä määrä lisäasiakaspalvelijoita (esimerkiksi julkisuudessa olleiden tietojen mukaan Kela on palkannut sähköetuuksia varten 50 henkilöä lisää). Kokonaiskustannukset olisivat joka tapauksessa erittäin merkittäviä, mutta olemassa olevilla tiedoilla edes tietojärjestelmämuutosten osalta järjestelmätoimittajat eivät pysty antamaan

kustannusarviota. Järjestelmätoimittajien resurssit ovat jo nykyisellään sidottu meneillään oleviin kehityshankkeisiin, joten edes pelkkä raha ei auttaisi muutosten toteutusaikatauluihin.

Koska sähkönmyyntiyhtiö käytännössä kanavoisi asiakkaalle valtion maksamaa tukea hoitaen viranomaisille kuuluvia tehtäviä, sähköyhtiöillä tulisi olla oikeus hakea korvaus myös tätä varten tehdyistä tietojärjestelmä uudistuksista sekä aiheutuneesta lisätyöstä toteutuneiden kustannusten perusteella valtion varoista. Tämä korvaus maksettaisiin valtiokonttorille toimitettavien oikeiden ja riittävien tietojen perusteella.

2. Malli on liian monimutkainen toteutettavaksi

Mikäli ehdotettua mallia lähdetäisiin toteuttamaan, mallia tulisi yksinkertaistaa siten, että kertakorvaus tehtäisiin yhdessä erässä. Se olisi ainoa mahdollinen tapa, jolla poiminta ja laskenta olisi mahdollinen. Tietojärjestelmiä ei ole rakennettu tähän tarkoitukseen, joten hyvitystä varten olisi rakennettava aivan uusia toiminnallisuuksia. Mitä enemmän erilaisia tarkentavia määreitä tuelle asetetaan, sitä monimutkaisempia tietojärjestelmämuutoksia sähkönmyyjiltä vaaditaan. Nämä viivästyttäisivät tuen maksamista sekä tekisivät virheistä erittäin todennäköisiä. Monimutkainen muutos lisäisi myös moninkertaisesti kustannuksia. Lakiesityksenkin mukaan tukiehtojen ja -kriteerien tulee olla mahdollisimman yksinkertaisia, joten muutos olisi esityksen periaatteiden mukainen.

On erittäin merkittävää, että tietojen ja laskentaedellytysten poimintaan määriteltäisiin aikaikkuna, jonka puitteissa poiminta tehtäisiin. Jos aikaikkunan jälkeen tapahtuisi muutoksia, niitä ei huomioitaisi. Näitä muutoksia voisi olla esimerkiksi jälkikäteen tehtävät mittaustietojen korjaukset, myyjänvaihtokorjaukset, mittarivikaselvitykset ja muut laskutuksen korjausta vaativat toimenpiteet. Esityksenkin mukaan "Kulutus- ja hintatietoja tarkasteltaisiin kerralaskelmana laskentahetkellä käytettävissä olevilla tiedoilla, eikä esimerkiksi jälkikäteen tehtäviä tasekorjauksia huomioitaisi."

Vapaa-ajan asuntoja ei pystyttäisi luotettavasti rajaamaan sähköhyvityksen ulkopuolelle.

Laskulla hyvityksen tulisi näkyä mahdollisimman yksinkertaisesti, jotta se olisi myös asiakkaalle ymmärrettävä. Monimutkaiset erittelyt eivät auttaisi, vaan hämmentäisivät asiakasta.

Lisäksi on epäselvää, miten hyvityksessä huomioitaisiin tuotteen muutokset. Esimerkiksi, jos hinta muuttunut kesken kuukautta. Onko hyvityksessä ALV mukana, ja mitä ALV-kantaa käytettäisiin (marraskuussa ALV on 24% ja muuten 10%). On myös epäselvää, onko hyvityksessä kyse laskutuksen oikaisusta vai pelkästään asiakkaalle maksettavaa rahaa, joka tulkittaisiin verovapaaksi hyödyksi.

3. Hyvityksen tulisi koskea vain energiamaksua

Jotta toteutus olisi mahdollisimman yksinkertainen ja edes teoreettisesti mahdollista toteuttaa toivotussa aikataulussa, hyvityksen tulisi koskea pelkästään energiamaksua. Laskun perusmaksu voi tuotteesta riippuen sisältää muitakin palveluita, jotka ovat suljettu pois tuen piiristä. Lisäksi energiakriisi ei ole pääsääntöisesti korottanut perusmaksuja ja muita palvelumaksuja. Olisi siis oikeudenmukaista ja yksinkertaista että hyvitys koskee vain energiamaksua, koska pääasiassa vain energiamaksu on noussut.

4. Yhtiöiden on saatava käyttää oman asiakassuhteen aikaisia tietoja

Sähköyhtiöiden on saatava käyttää hyvityksen perusteena oman asiakassuhteen aikaisia tietoja. Hyvitys tulisi toteuttaa voimassa olevien sopimusten osalta tulevissa laskuissa, eikä erillistä velvoitetta ole maksaa asiakkaalle hyvitystä tilille. Muualta tietojen hakeminen olisi tehtävä manuaalisesti, jolloin kustannukset ja virheiden määrä kasvaisivat erittäin suuriksi. Lisäksi nykyisen lainsäädännön mukaan myyjällä ei ole oikeutta hakea asiakkaan edeltäviä kulutustietoja. Datahubin kehityksen ollessa edelleen kehitysvaiheessa uusien toiminnallisuuksien lisääminen vaarantavat toimitettavan tiedon oikeellisuuden. Jos sähköyhtiön pitäisi pyytää tietoja ulkopuolelta, pitäisi ne saada maksutta Datahubista.

Joka tapauksessa mallin käyttöönotto aiheuttaisi kaikkien asiakkaiden loppulaskujen viivästymistä. Laissa pitäisi määritellä, että hyvityksen antaminen mahdollistaisi poikkeamaan kuuden viikon loppulaskun lähettämisen säännöstä. Tämä käytännössä tarkoittaa sitä, että kaikkien asiakkaiden loppulaskut viivästyvät. Lisäksi käyttöpaikan kulutustietoja ei välttämättä tule kaikissa tapauksissa oikeassa aikataulussa.

ESITYS LAIKSI SÄHKÖLASKUJEN MAKSUAJAN PIDENTÄMISESTÄ JA SÄHKÖYHTIÖIDEN MAKSUVALMIUDEN TUKEMISESTA

Helen näkee, että maksuaikojen pidentämisessä tulisi pystyä käyttämään normaaleja maksuajan pidentämisen käytäntöjä, jotka toimivat esimerkiksi koronakriisin aikana asiakkaiden ja yhtiöiden välillä moitteettomasti. Muutoksen aiheuttama taakka ei rajoittuisi tähän hetkeen, vaan lisämaksuaika tulisi aiheuttamaan hallinnollista taakkaa pitkäksi ajaksi.

Mikäli ehdotettu uusi malli otettaisiin käyttöön, maksuajan pidentämisestä syntyisi Helenille todella suuret, jopa kestävämmät, luottotappioriskit. Helenillä on satoja tuhansia kokonaistoimitusasiakkaita. Helen ei pysty erittelemään laskulla myyntiä ja verkkomaksuja maksuaikojen pidentämisen osalta. Täten Helen ei myöskään pystyisi toteuttamaan 50 prosentin laskentasääntöä tälle erittäin suurelle asiakasryhmälle. Mikäli muutos tapahtuisi esityksen kuvaamalla tavalla, se edellyttäisi sopimuksen muutoksen ja siihen liittyvän hallinnollisen ja järjestelmämuutoksen erittäin suurelta asiakasjoukolta.

Sosiaalisista syistä maksuajan pidentämisen pyynnöt tulisi rajata maksimissaan kahteen. Liian useat ja ketjutetut pyynnöt kasaavat kohtuuttoman kertalaskun asiakkaalle. Tämä on täysin nykyisten käytäntöjen vastaista. Käytännöllä on pyritty suojelemaan asiakkaita suurilta kertamaksuilta, jotka mahdollisesti ajavat heidän taloutensa suuriin vaikeuksiin.

Maksuajan pidentämisen aikataulu tulisi loppua samaan aikaan kuin ALV-alennus eli huhtikuun loppuun mennessä. Tämä hieman helpottaisi muutosta, koska ALV-muutos on jo ollut pakollinen toteuttaa sähköyhtiöiden järjestelmiin.

Tällä hetkellä korot määräytyvät alkuperäisen eräpäivän mukaan. Ehdotuksen mukaan korot määräytyvät vasta lykätyn päivän mukaan koko summasta. On epäselvää, tarkoittaako se, että lähtee katkaisuprosessi pyörimään alkuperäisestä eräpäivästä vai lykätystä eräpäivästä. Muutos tulisi hajottamaan yhtiöiden katkaisuautomaation täysin. Lisäksi esimerkiksi kolmen kuukauden laskutussyklissä lykättäviä eriä ei pystytä erittelemään kuukausikohtaisesti. Epäselvä ja kiireellä viritetty uusi maksuajan antaminen tulisi aiheuttamaan todella paljon asiakkaiden yhteydenottoja, mistä yhtiöiden asiakaspalvelut ei tulisi selviytymään.

Normaalisti maksupäivän siirroissa edellytyksenä on, että maksu ei ole vielä erääntynyt. Tätä samaa käytäntöä tulisi noudattaa, koska muuten muutos sekoittaisi myös muut laskutuksen toiminnallisuudet. Lakiin perustuva lykkäysmahdollisuus ei tulisi koskea esimerkiksi tammikuussa tulevia tai erääntyviä laskuja.

Ehdotetulla neljän kuukauden lisämaksuajalla olisi merkittävä vaikutus Helenin kassavaroihin. Vaikutus tulisi vähintään olemaan useita kymmeniä miljoonia euroja. Helenillä isona energian monialayhtiönä, jolla vahva tase, todennäköisesti olisi paremmat mahdollisuudet hallita lisärasite, mutta tilanne ei luultavasti ole sama kaikille yhtiöille. Ehdotettuihin laina- ja takausmalleihin Helen ei pysty ottamaan kantaa, koska olisi tiedettävä tarkemmin niiden ehdot.

Yritysten maksuaikojen osalta on erittäin olennaista kohdistaa mahdolliset lisämaksuajat toimitusvelvollisuuden alaisiin yrityksiin, mikäli lisämaksuajan pidennykset tulevat kattamaan myös yrityssektoria. Suositeltavampaa on yritysasiakkuuksien kohdalta käyttää pandemiankin aikana käytettyä toimintamallia, jossa mahdollisia pidennyksiä on tehty asiakaskohtaisesti mahdollinen luottotappioriski huomioiden. Lisämaksuaikaa ei pidä kohdistaa yrityksille, joilla kulutus ylittää toimitusvelvollisuuden rajat (vuosikulutus yli 100000 kWh tai pääsulakekoko yli 3 x 63 ampeeria).

Sähköyhtiöille koituvat ylimääräiset kustannukset tulisi olla haettavissa valtion varoista samalla periaatteella kuin hyvityksen osalla.

Helen Oy

Anu-Elina Hintsa, johtaja, Myynti ja asiakaspalvelu

Maiju Westergren, johtaja, Vastuullisuus ja yhteiskuntasuhteet

Malin Kimmo
Helen Oy